

Zápis z jednání 1. pracovního týmu Odborné komise pro důchodovou reformu (OK)

Ukončení II. pilíře a nastavení parametrů III. pilíře

Datum: 14. srpna 2014, 11:00

Místo: MPSV, Na Poříčním právu 1, Praha 2, Klub

Přítomni: viz příložený seznam

XX

Poznámka na úvod: Hostem jednání byl prof. Aleš Gerloch.

Vít **Samek** zahájil jednání a shrnul dění v oblasti II. pilíře do dnešního dne, zejména ve vztahu k ústavně právnímu pořádku České republiky. Zmínil otázku vlastnického práva podnikatelských subjektů, které měly jistá očekávání. Položil otázku týkající se specifické situace politického rozložení při rozhodování o přijetí právní úpravy důchodového spoření, politická sféra vysílala dva jasné signály, opozice varovala před zrušením, jakmile se dostane k moci. Zeptal se, jak lze za této situace vymezit legitimní cíl reformy, legitimní očekávání subjektů, jichž se důchodové spoření týká a zda je legislativní cíl reformy uplatňován v praxi v souladu se zásadou přiměřenosti. Dále se zeptal na míru rizika značných hospodářských škod a míru zpochybnění majetkového nároku dotčených účastníků důchodového spoření. Následovala otázka na vztah veřejnoprávního a soukromoprávního charakteru systému, když stát v jisté chvíli privatizoval část sociálního zabezpečení a pana Samka by zajímalo, zda a za jakých podmínek má stát možnost učinit zpětný krok. Připomněl nutnost kompenzace účastníků ze strany státu. Pan Samek ještě zmínil, že v diskuzi s MF ČR padla otázka, jaký smysl z vládního hlediska má dnešní jednání? K dispozici je několik vyjádření k otázce ústavnosti rušení II. důchodového pilíře, která zpracovali prof. A. Gerloch, Úřad vlády ČR, a senátorka E. Wagnerová; tato tři stanoviska by měla být přílohou vládního týkajícího se zrušení důchodového spoření.

Aleš **Gerloch** představil doktora Tryznu, který dorazil také na jednání PT a který se také podílel na vypracování stanoviska pro OK. Ukotvil následnou diskuzi do právních předpisů, poukázal na zaručená práva plynoucí z Listiny základních práv a svobod, Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, konkrétně hovořil o článcích 26 a 30 Listiny, kde se píše, že stát může do podnikání zasahovat a měnit parametry. Zásadní je také článek 11 Listiny základních práv a svobod a obecné principy, zejména princip rovnosti. Pan Gerloch začal postupně zodpovídat jednotlivé položené otázky. Upozornil na nepřesné používání pojmu privatizace. Sdělil, že varování členů opozice, že II. pilíř zruší, nemá příliš vysokou právní váhu, otázkou v takovéto situaci totiž je, na kolik je reálné, že dané sliby budou naplněny. K otázce legislativního procesu dodal, že pokud nebyl zrušen, je ústavní. Zákon může být zkoumán z hmotně právního hlediska nebo z procesního nebo z obou. Pokud je shledán procesní nedostatek, zákon je zrušen, ovšem toto by měl Ústavní soud dělat jen ve výjimečných případech, neboť procesní nedostatky jsou poměrně časté. Z judikatury ústavního soudu lze

předvídat výsledky, ale ostrý výsledek předvídat nelze. Pan Gerloch připomněl, že se ve své analýze pokusil najít slabiny, které by měly pomoci k minimalizaci rizik. Dále uvedl, že zákonodárci mají pravomoc rušit a měnit zákony, takže zpětný krok je možný při zohlednění vlastnických práv společností i jednotlivých účastníků systému. Argument by mohl být v tom, že systém je založen na určité naději výdělků a stát tuto naději zničí, otázkou bude, jak legitimní tato očekávání byla. Dále pan Gerloch upozornil na nutnost určité kompenzace. Doporučuje více zdůraznit v argumentaci vazbu na I. pilíř, který je oslabován oproti III. pilíři, který je pouze dobrovolný. Stát se zavázal, že bude za určitých podmínek všem zabezpečovat přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří, což by mohl být silný argument. Na otázku pana Samka, zda bylo legitimní již zavedení, ale zda je legitimní i zrušení, odpověděl pan Gerloch, že jelikož se přistoupilo k dobrovolnosti II. pilíře, hraje to svou roli a velká část společnosti nevstoupila. Zopakoval, že zákon může být zrušen a velmi důležitá bude argumentace. Co se týče legislativního procesu, lhůta 1. ledna 2016 je reálná.

Pan **Samek** shrnul vystoupení pana Gerlocha, zejména doporučení prohloubit argumentaci pro zrušení II. pilíře. Dále dodal, že by bylo žádoucí, aby OK se během své existence zajímala o celý budoucí legislativní proces a pomáhala MF ČR, předkladateli, s argumentací. Vyzval členy jednání, aby kladly dotazy.

Pan **Urban** jako zástupce předkladatele požaduje přesněji popsat důvody zrušení II. pilíře, pouze „politické rozhodnutí“ od předkladatele MF nebude stačit.

Pan **Špidla** vznesl několik dotazů a připojil několik komentářů: Můžeme použít také jako případovou studii případ solárních elektráren, kde byly též jisté očekávané příjmy, na které byla uvalena dodatečná daň? Důvodová zpráva k zákonu o zavedení II. pilíře nezhodnotila dostatečně důsledky. Důvody pro zrušení jsou, že II. pilíř oslabuje I. pilíř o 15 % příjmů, u dnešních důchodců narušuje právo na důchodové zabezpečení, existují redukční hranice v penzijním systému a lidé ve II. pilíři se jim vymykají, čímž se bortí princip solidárního přerozdělení. Je důležité velmi pečlivě připravit důvodovou zprávu. Je možné nahlížet na parlamentní obstrukci jako na ústavní v momentu, kdy tato obstrukce není symbolická, ale stává se účinnou, na základě politicky formulované vůle vládní většiny, pokud pomocí obstrukce menšina zabráňuje většině vládnout, je to proti ústavní. Může zákonodárce rozhodnout, že by se přestala posílat 3 %, ale systém by zůstal?

Pan **Jára** v reakci na článek z MF Dnes z 1. srpna od paní Vlkové, který navrhuje, jak se obohatit dodatečným vstupem do systému.

Martin **Potůček** upozorňuje na stanovisko Elišky Wagnerové, které obsahuje další argumenty pro důvodovou zprávu. Upozorňuje, že paní Wagnerová se liší v některých pasážích, od analýzy pana Gerlocha, která uvádí, že je potřeba počítat s úplnou kompenzací, oproti tomu zpráva senátorky Wagnerové říká, že účastníci II. pilíře nikdy neměli garantovanou návratnost, byť jen toho, co do systému vložili, a to by se dalo pravděpodobně vztáhnout i na penzijní společnosti. Požádal o vyjádření.

Pan **Tryzna** sdělil, že pokud se zasahuje do legitimního očekávání, judikatura Ústavního soudu pracuje s určitým testem a jedním z kroků je způsobilost dosáhnout sledovaného cíle, musíme zrušit II. pilíř, abychom udrželi I. pilíř, tak je potřeba toto věcně podložit věcnými

argumenty. Dále zdůraznil, že zavedení II. pilíře nezasáhlo do žádného ústavního práva, ale zrušení ohrozí některé ústavní principy a zde musí být legitimita zkoumána. Dále odpověděl panu Špidlovi, že porovnání se solárními elektrárnami není úplně vhodné, byla slíbena návratnost podnikatelům, a pokud následné daňové opatření na někoho dopadne, bude se to řešit individuálně, např. odpuštěním daně. Pan Tryzna se zeptal, zda jsou v důchodových fondech nominálně vloženy ty prostředky, které tam byly vloženy? Pokud tam nejsou, kde se vezmou?

Pan **Gerloch** zareagoval na otázku profesora Potůčka, paní Wagnerová, podle něj, neargumentuje pregnantně, prostředky ve II. pilíři nejsou podle paní Wagnerové jejich vlastnictví, což není úplně pravda. Co se jedná o obstrukci, pan Gerloch osobně souhlasí s panem Špidlou, viz článek 5 a 6 Listiny - menšina nemůže zabránit přijetí většinového rozhodnutí, ale nesmí být menšině zabráněno se vyjádřit. Co se týče zrušení vyvádění 3 %, mělo by to být možné, je to méně problematické než rušení celého systému, ale opět to není nesporné.

Pan **Samek** sdělil, že APS ujistila, že nominální hodnota vložených prostředků do důchodového spoření tam stále je. Dále dodal, že už od počátku zachování nominální hodnoty důchodových úspor ve II. pilíři nebylo garantováno, naopak, od počátku bylo na rizika upozorňováno, že je to individuální riziko každého účastníka a spoléhání na výnosnost investování důchodových úspor v dlouhodobé perspektivě. Upozornil, že existují přesné analýzy, jaké jsou přesné dopady vyvádění z I. pilíře, např. výstupy Bezděkových komisí či MPSV.

Pan **Gerloch** připomněl argument, že jde o naději na výdělek. Bude se argumentovat tím, že stát zrušením důchodového spoření jeho účastníkům tuto naději vzal. Je pravda, že ne všichni by vydělali, ale tím, že ten systém už nebude, stát zasáhne do naděje a to je problém.

Pan **Vostatek** upozornil, že je důležitá a zásadní důvodová zpráva, která se musí opírat o ekonomii. Základním ekonomickým argumentem je to, že II. pilíř má velmi vysokou režii ve srovnání se stejným státním systémem, proto je II. pilíř ekonomickým nesmyslem. Dále dodal, že důvodovou zprávu již napsal. Ve zkratce pan Vostatek sdělil, že doporučuje se soustředit na ukončení vyvádění 3 procent ze mzdy; ostatní v zásadě počká, vyřeší se velkou měrou samo. Schválený návrh na ukončení II. pilíře je opakovaně a oprávněně zesměšňován v novinách jako návod na získání „rychlých peněz“ od státu; počet účastníků II. pilíře může pod vlivem médií podstatně narůst, ke škodě státního rozpočtu. Jeho alternativní návrh na ukončení II. pilíře je stručný a účinný, z hlediska ústavnosti bezproblémový. Dále dodal, že II. pilíř byl realizován nekompetentně; to věděl i exprezident, a proto příslušný zákon nepodepsal.

Otakar **Hámpel** uvedl, že vyváděním prostředků z I. pilíře jsou ohrožena práva konkrétní skupiny ve společnosti. Poškozeny jsou rodiny s dětmi, protože současná podoba II. pilíře tímto vyváděním prostředků z I. pilíře ještě více oslabuje spravedlivou zásluhovost rodin s dětmi v rámci celého systému. Na toto zhoršení nespravedlnosti bylo poukazováno již před zavedením současného II. pilíře.

Pan **Nacher** připomněl, že kritizoval II. pilíř z pohledu toho, co přináší či nepřináší lidem, druhá strana kritizuje vyvádění 3 %. Když už se to bude rušit, tak by to, dle jeho názoru, mělo vůči účastníkům být velkorysé, aby se minimalizovalo riziko budoucích právních sporů. Dále uvedl, že nechápe, jak někdo může zpochybňovat, že bychom účastníkům nedali minimálně to, co vložili. Poukázal také na riziko, že lidé nebudou ničemu apriori věřit, když bude koalice hrozit předem, že něco zruší.

Pan **Samek** v reakci na pana Nachera uvedl, že to již není demokracie. Kalousek se nepokusil najít celospolečenský konsenzus, konsenzus v parlamentní diskuzi, proto dnešní systém není dobrý. Např. Švédové se dohodli po dlouholeté parlamentní diskusi na podobě budoucího důchodového systému s více než ústavní většinou, a právě proto je jejich systém tak funkční.

Pan **Jára** přidal důvod pro důvodovou zprávu – diskriminace nízkopříjmových skupin, kterým odešly 3 % pojistného vyvedených vysokopříjmovými skupinami v rámci privatizace ze solidárního systému. Bylo by, dle jeho názoru, dobré udělat současnou inventuru, kolik měli účastníci zaplatit a kolik zaplatili. Pan **Samek** dodal, že toto číslo máme.

Pan **Poklop** vznesl poznámku k vyjádření pana Vostatka k nákladovosti jednotlivých systémů, je to nerelevantní, neférové, a proto se ohrazuje. Už to bylo projednáváno a nepatří to sem. Pan **Samek** dodal, že otázka nákladovosti patří na jednání PT.

Pan **Poklop** dále reagoval na pana Špidlu, který uvedl vyvedení 15 % příjmů průběžného důchodového systému jakožto dotčení práva současných důchodců, pan Poklop připojil otázku, co současný dluh 50 miliard dluh? A dále se dotázal, kdo by měl být oficiální autorita na vykládání rušení II. pilíře? Pan **Samek** odpověděl, že v rámci českého Ústavního pořádku je nejvyšší autorita Ústavní soud ČR.

Pan **Gerloch** potvrdil, že nejvyšší autoritou je Ústavní soud, pokud se k němu tato otázka dostane. Dodal, že analýza jeho AK pouze upozorňuje na určitá rizika. K otázce pana Poklopa ohledně dluhu 50 miliard doplnil, že deficity, ale i přebytky vyrovnává státní rozpočet. A dále podotkl, že menší riziko by bylo udělat dva kroky – nejprve zastavit 3 % a poté řešit komplexně zrušení celého II. pilíře.

Vít **Samek** doplnil, že se nacházíme v určitém politickém rozpoložení v této zemi, takže asi nemůžeme očekávat razantní reformu I. pilíře.

Vladimír **Špidla** řekl, že politické strany musí plnit své sliby, se kterými šly do voleb, aby demokracie fungovala. K diskutované otázce znevýhodňování dnešních důchodců doplnil, že je zvyšován technický deficit systému, konkurence s odlišnými zájmy, odlišné zájmy mohou převážet zájmy důchodců, v důsledku se snižují valorizace. A ještě dodal, že je důležité, že výrok opozice o zrušení padl ještě dlouho předtím, než kterýkoli fond byl vytvořen, z čehož plyne, že všichni museli počítat s rizikem.

Pan **Poklop** vznesl dotaz, zda je právně relevantní argument, když strana v opozici říká, že něco zruší? Aleš **Gerloch** odpověděl, že to nemůže být a uvedl příklad 2. světové války, kdy bylo „vyhrožováno“, že kolaboranti budou potrestáni, každý tedy mohl vědět, na jakou stranu se postavit. Dalo by se takto argumentovat teď? Asi jsou to jen argumenty pro velmi výjimečné situace. Pan Gerloch dodal, že si myslí, že tato prohlášení velkou roli nehrají,

podobných prohlášení je hodně a otázka je, zda se naplní. Politická relevance neznamena právní relevanci.

Paní **Maxová** uvedla, že ANO neřeklo, že zruší, ale že transformuje II. pilíř a dodala, že jí vadí, že ministr Babiš dostane pouze jednu variantu, měl by jich dostat, podle jejího názoru více. Pan **Potůček** v reakci uvedl, že z Mandátu OK plyne, že máme směřovat pokud možno ke konsenzuálnímu řešení problémů, které nám byly stanoveny, nemůžeme tudíž předkládat více návrhů.

Pan **Vostatek** doplnil, že se nediskutovalo porovnání nákladů I. a II. pilíře, že se k tomu jistě ještě vrátíme. Podle jeho názoru penzijní společnosti mnoho informací tajily a tají.

Pan **Samek** poděkoval zejména panu profesoru Gerlochovi a ukončil jednání.

Zapsala: Markéta Havelková

Vidoval: Vít Samek

Seznam přítomných

Petra	Beránková	sekretariát OK
Aleš	Gerloch	AK Gerloch
Otakar	Hampl	MZe
Markéta	Havelková	sekretariát OK
Jitka	Hejdková	SP ČR
Jana	Herboczková	MF ČR
Pavel	Hollman	ČNB
Jan	Hutař	NRZP ČR
Miroslav	Jára	ASO
Aneta	Karlíková	MF ČR
Jana	Laumannová	ČSSZ
Zdeněk	Linhart	MPSV
Tomáš	Machanec	MPSV
Josef	Maška	MPSV
Radka	Maxová	PSP ČR
Patrik	Nacher	NCPR
Aleš	Poklop	APS
Martin	Potůček	předseda OK
Markéta	Ročejdlová	sekretariát OK
Vít	Samek	ČMKOS
Vladimír	Špidla	Úřad vlády ČR
Helena	Trnková	MPSV
Jan	Tryzna	AK Gerloch
Radek	Urban	MF ČR
Jitka	Vítková	KZPS
Lenka	Vlková Šárová	ČSSZ

Vladislav	Vokoun	ASO
Eliška	Volfová	ČSSZ
Jaroslav	Vostatek	VŠFS
Kryštof	Zrcek	ČSSZ